

JAK WPROWADZAĆ KONTEKSTY

WIEDZA Z WAMI
POLSKI PODSTAWOWY 2024

- Dziady cz. III
- Dziady cz. III
- Dom rodzinny
- Lalka
- Noce i dnie
- Dżuma
- Syn kamienia
- Ofensywa styczniowa
- Zbrodnia i kara
- Pan Tadeusz
- Lalka
- Pan Tadeusz
- Ludzie bezdomni
- Lalka
- Nad Niemnem
- Lalka
- Dziady cz. III
- Ziemia obiecana
- Pan Tadeusz

- wpływ **jednostki na losy świata**
- **poświęcenie** i jego cena
- **dom rodzinny**
- znaczenie **pracy** dla człowieka
- **wartości**, którymi należy się kierować w życiu
- postawa wobec **cierpienia** innych
- człowiek - **aktor w teatrze** świata
- rola **sztuki** w życiu człowieka
- rola **prawdy** dla człowieka
- wpływ **rzeczywistości na postępowanie** człowieka
- **nadzieja** - źródło siły czy słabości
- wpływ **wyborów** człowieka na jego życie
- **sztuka o** ludzkim życiu
- ludzie **czynu** czy **marzyciele**
- co **сны** mówią o człowieku
- **wartości duchowe** czy dobra materialne
- co skłania człowieka do **poświęceń**
- **przestrzeń** i jej znaczenie
- **zadośćuczynienie** za krzywdy

Konteksty

element funkcjonalności

Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:

1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków

2) sensów utworów, które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Konteksty

element funkcjonalności

- Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:
- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
- 2) historii literatury lub teorii literatury
- 3) charakteru epoki
- 4) biografii autora
- 5) filmu, spektaklu teatralnego
- 6) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
- 7) mitologii
- 8) Biblii
- 9) religii, historii, filozofii, kwestii politycznych lub społecznych.

DZIADY CZ. III

SCENA VII – SALON WARSZAWSKI, PODZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO: W salonie literackim przy stoliku gromadzą się polskie elity (literaci, damy, generał, szambelan) nie interesuje ich kwestia narodowa, żałują, że po wyjeździe Nowosilcowa z Warszawy nie ma już takich bali. Dyskutują nad pięknem poezji francuskiej lub prostotą przyśpiewek ludowych. Przy drzwiach jednak stoją młodzi patrioci (Wysocki, Adolf, Niemojewski) i nie zamierzają dać za wygraną. Wszystkich wzrusza opowieść Adolfa o Cichowskim. Wysocki wypowiada słynne słowa o narodzie, podobnym do lawy.

SCENA VIII – BAL U SENATORA: W trakcie balu, w pałacu Senatora Nowosilcowa dochodzi do jego spotkania z p. Rollison – matką jednego z więźniów. Senator okłamuje wdowę, że nie wie o biciu i torturach jej syna Jana. Kobieta odchodzi, sądząc, że „dobry” Senator pozwoli na uwolnienie jej dziecka. Tymczasem Nowosilcow wzywa na przesłuchanie księdza Piotra. W tej czynności towarzyszą mu Doktor i inny poplecznicy. Ksiądz Piotr dzielnie znosi bicie i upokorzenie, Doktorowi przepowiada śmierć jeszcze tej nocy. Pani Rollison wraca z krzykiem, że jej syna wypchnięto przez okno, nie szczędzi Senatorowi ostrych słów. Tylko ksiądz Piotr uspokaja ją, że jej syn nadal żyje. W drodze powrotnej ksiądz mija się na schodach z Konradem. Jemu z kolei przepowiada, że ma przed sobą ważną misję patriotyczną. Tymczasem piorun zabija liczącego zapłatę (srebrniki) Doktora.

SCENA IX – NOC DZIADÓW: Wracamy do pogańskiego obrzędu dziadów. Guślarz i tajemnicza kobieta chowają się w drzewie, by obserwować duchy. Wprawdzie kobieta chciałaby zobaczyć ducha pewnego mężczyzny, który objawił się jej raz, ale nic z tego. Zdaniem Guślarza mężczyzna nadal żyje i zmienił imię (Konrad?) W wizji Guślarza ów mężczyzna jedzie w kibitce, a widać wyraźnie, że ma ranę na czole i na piersi. To rany symboliczne – te w piersi oznaczają zmagania z nieprzyjaciółmi narodu, zaś ta na czole to dowód zmagania bohatera z Bogiem (Wielka Improwizacja)

KONTEKSTY

- BIOGRAFICZNY
- HISTORYCZNY
- HISTORYCZNOLITERACKI
- SPOŁECZNY
- PSYCHOLOGICZNY
- ARTYSTYCZNY
- KULTUROWY
- FILOZOFICZNY

→ proces F. i F
→ rozbior, przesł. Nowosilce
→ epoka romantyzmu
→ zachw. pod spot.
→ boh.
→ in. kult.
→ m. kult.
→ megalomania
→ narodowy

WESELE

AKT I komedia obyczajowa; Akcja toczy się do północy i przypomina reportaż z wesela, tym bardziej że każda postać literacka ma swój rzeczywisty pierwowzór. W zakończeniu aktu państwo młodzi zapraszają na wesele Chochoła.

AKT II – dramat symboliczny; Akcja zaczyna się dokładnie o północy przybyciem Chochoła. Pomiędzy scenami weselnymi pojawiają się widzenia poszczególnych bohaterów. Najważniejsza jest scena z Wernyhorą. W zakończeniu aktu pijany Gospodarz zarzuca miejskim gościom sztuczność i fałsz.

AKT III– dramat narodowy: Akcja zaczyna się przed świtem i trwa do pierwszych promieni słońca. Pojawiają się dziwne znaki na niebie, na błoniach pod Krakowem zbierają się chłopci uzbrojeni w kosy na sztorc – tylko Gospodarz nie może sobie przypomnieć wizyty nocnego gościa. W zakończeniu wszyscy tańczą chocholi taniec do melodii przygrywanej przez Chochoła patykach.

Symbolika w „Weselu”: Rycerz– symbol siły, honoru i patriotyzmu; Stańczyk– symbol mądrości politycznej i gorzkiej ironii; Widmo– symbol zmarłego romantycznego kochanka (jak Gustaw w “Dziadach”); Hetman– symbol magnackiej pychy i zdrady narodowej; Upiór– symbol siły i krwawej zemsty chłopów na panach; Wernyhora– symbol wskrzeszenia niepodległości Polski

KONTEKSTY

- BIOGRAFICZNY
- HISTORYCZNY
- HISTORYCZNOLITERACKI
- SPOŁECZNY
- PSYCHOLOGICZNY
- ARTYSTYCZNY
- KULTUROWY
- FILOZOFICZNY

INNY ŚWIAT

Gustaw spędza wiele miesięcy w sowieckich więzieniach (Witebsk- Leningrad-Wołogda), co daje mu podstawę do obserwacji różnej kategorii więźniów. Dzieli ich na białoruskich (głównie traktowani najgorzej więźniowie polityczni), bezprizornych (rosyjskie bezdomne dzieci ulicy), urków (groźni więźniowie kryminalni). Ci ostatni dają się poznać jako bezwzględni bandyci. W jednej ze scen zabierają oficerowi ciepły płaszcz, bo jeden z nich ...wygrał go w karty. Oficer oddaje bez dyskusji, to i tak lepiej, niż mieliby go zabić. Gustaw zostaje przewieziony do łagru w Jercewie (dostał wyrok 5 lat). Tam obserwuje innych i po kolei przedstawia ich los.

Układ Sikorski – Majski i zwolnienia Polaków z obozów. Gustawowi nie udaje się to od razu, więc podejmuje ośmiodniową głodówkę. Życie ratuje mu i innym strajkującym obozowy lekarz – podając zastrzyki z mleka. Droga do wolności poprzez kolejne miasta, m.in. Swierdłowsk, Czelabińsk, Pahlevi – aż do Rzymu, do wstąpienia do armii Andersa. Ostatni rozdział, czyli Epilog, opis spotkania Gustawa z innym współwięźniem w Rzymie, w 1945 roku. Jewrej szuka zrozumienia, po tym, czego się dopuścił, ale nie znajduje go u Gustawa.

Misza Kostylew – młody, ambitny student, który został zesłany do obozu za czytanie literatury francuskiej w oryginale. Codziennie opala sobie rękę nad ogniem, by nie iść do pracy. To jego forma buntu wobec władz sowieckich. Gdy uniemożliwiają mu spotkanie z ukochaną matką – oblewa się wrzątkiem i umiera.

Natalia Lwowna – skromna pracownica administracji. Pożycza Gustawowi „Zapiski z martwego domu” Dostojewskiego – książkę o pobycie w łagrze, ale sprzed wieku. Ta książka to jej skarb. Próbuje odebrać sobie życie, ale zostaje odratowana.

Pamfilow – Kozak, którego wyrzekł się ukochany syn, czerwonoarmista. Po osadzeniu w łagrach syna – Pamfilow miał chwilę by się z nim spotkać, nastąpiło pojednanie.

Gorcew – kat NKWD, który był przekonany, że trafił do Jercewa przez pomyłkę. Rozpoznany przez jednego z więźniów został poddany swoistemu samosądowi obozowemu. Dobrze go karmiono, ale nie oszczędzano w pracy przy wyrębie lasu. Gdy zemdłał, położono go na sanie, ale w drodze z nich spadł. Nikt tego nie widział. Gdy go odszukano – był już martwy.

Jewgienija Fiodorowna - obozowa pielęgniarka w ambulatorium. Także skazana. Przeżywa swoje zmartwychwstanie, kiedy doświadcza miłości do studenta Jarosława R. Ukochanego wysyłają etapem dalej, sama Jewgienija umiera później w trakcie porodu.

Machapetian – rzekomy przyjaciel Gustawa z baraku technicznego. W rzeczywistości stale na niego donosił.

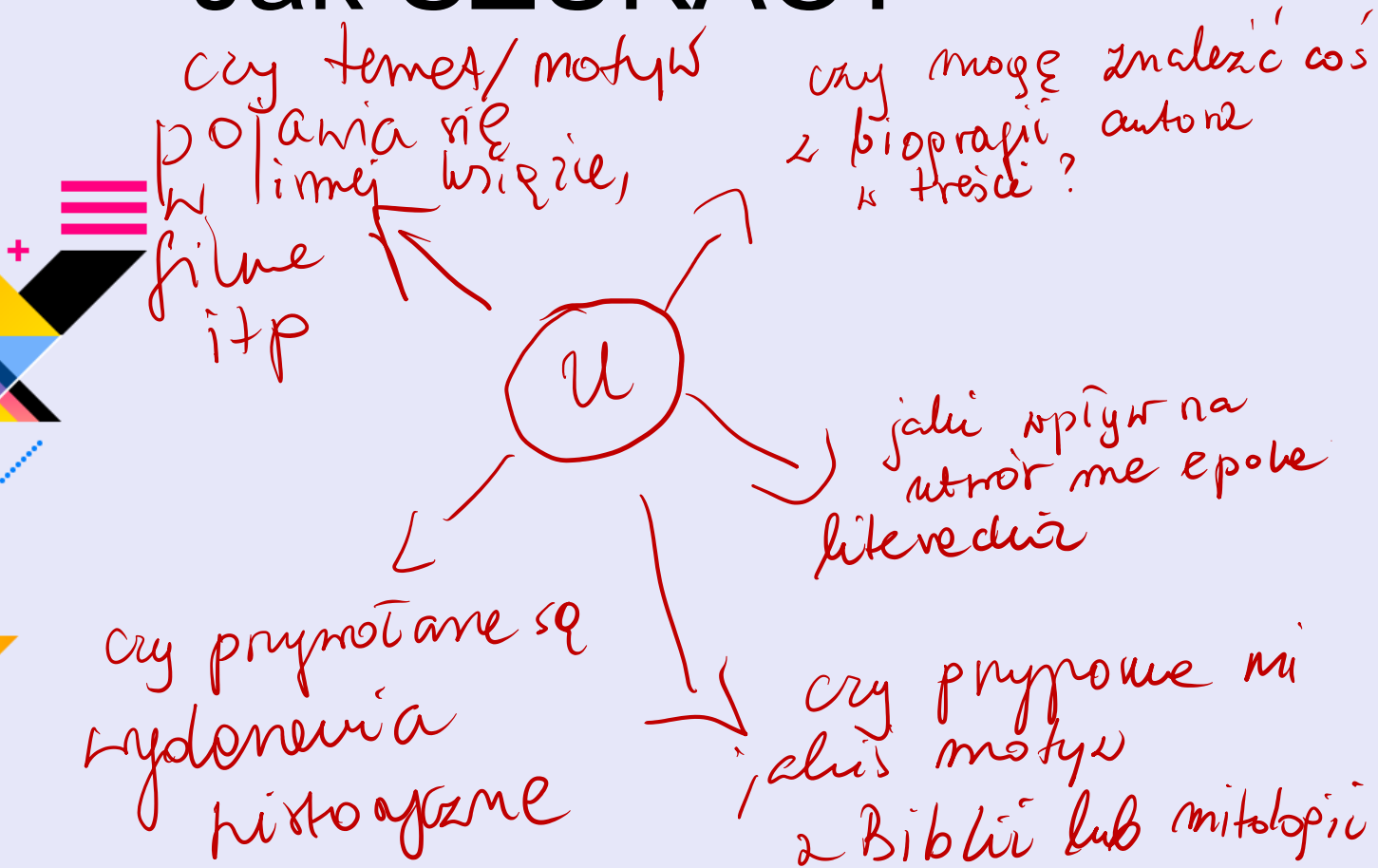
Dimka – prawdziwy przyjaciel Gustawa – niegdyś pop. Mimo że założył rodzinę i zrezygnował z funkcji, aresztowano go za to, że kiedyś był popem. Ma drewnianą nogę, jest starszy, wyczerpany. Ostatecznie trafia do trupiarni. By ocalić życie i człowieczeństwo niegdyś odraubał sobie nogę, by nie pracować przy wyrębie lasu.

KONTEKSTY

- BIOGRAFICZNY
- HISTORYCZNY
- ~~HISTORYCZNO LITERACKI~~
- SPOŁECZNY
- PSYCHOLOGICZNY
- ARTYSTYCZNY
- KULTUROWY
- FILOZOFICZNY

Jak SZUKAĆ?

JAK WPISYWAĆ

“Czasem domem dla człowieka nie musi być wybrane miejsce, czy ojczyzna. Niektórzy ludzie potrzebują po prostu otoczenia, w którym będą czuli się komfortowo. Społeczeństwa, czy grupy ludzi, którzy będą wyznawać takie same wartości. W „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego obserwujemy sytuację, w której Pan Młody, wywodzący się z inteligencji, bierze sobie za żonę chłopkę i postanawia zamieszkać razem z nią na wsi. Okres chłopomanii, który przypada właśnie na czas Młodej Polski mógł przyczynić się do podjęcia przez niego takiej decyzji. Pan Młody był oczarowany folklorem, barwnością wsi i wszystkimi tradycjami z nią związanymi. Widział on wieś trochę przez mit arkadyjski, ukazujący ją jako miejsce spokoju, odpoczynku i dostatku. Pomimo opinii innych przedstawicieli inteligencji trwał w swojej decyzji, był wniebowzięty weselem i wizją.”

JAK WPISYWAĆ

Prawdziwe zaufanie staje się nie tylko podstawą dobrej relacji, ale może też zmienić życie dwojga ludzi na lepsze. Widać to na przykładzie Rodiona i Soni ze „Zbrodni i kary” F. Dostojewskiego. Rodion wiedziony fałszywą ideą, dokonał podwójnej zbrodni. Uważał, że zabicie okrutnej lichwiarki i jej siostry dla wszystkich będzie korzyścią. Jednak, kiedy dopadło bohatera złe samopoczucie i problemy ze zdrowiem, to poznana w tym czasie Sonia staje się dla bohatera pewnego rodzaju zbawieniem. Jest jedyną osobą, której bohater ufa i wyznaje swoje sekrety. Sonia nie ocenia go tylko pomaga mu. Mimo że dziewczyna z konieczności wykonuje zawód prostytutki, wewnątrz pozostaje czysta i szlachetna. Nakłania Rodiona do przyznania się policji i odpokutowania zbrodni. Zaufanie, jakim się obydwójce obdarzali, stało się początkiem zmiany ich życia na lepsze i to w najgorszych chwilach. Wzajemna miłość pozwoliła potem na nowy początek

*Dostojewski
wykorzystał
fakt że Rodion
kochał matkę
i generała 002*

fi

JAK WPISYWAĆ

Eliza Orzeszkowa napisała utwór pt. „Gloria victis” 25 lat po zakończeniu powstania styczniowego. Po tylu latach ludzie zaczęli zapominać o walczących jak i o powstaniu. Dlatego daje się odczytać w utworze sugestię, że ludzie są niewdzięczni, a jedynie przyroda oddaje cześć powstańcom, którzy zginęli w krwawej walce na poleskiej polanie. Ludzie nie potrafią bądź nie chcą pamiętać o tym wydarzeniu. To dlatego Eliza Orzeszkowa w swoim utworze przedstawia rozmowę wiatru i drzew. Las opowiada wiatrowi o mogile, w której spoczywają bohaterowie wydarzeń. Jednocześnie ten rodzaj narracji prowadzony jest z perspektywy czasu przeszłego. Przyroda ożywia we wspomnieniach losy Jagmina, Marysia i innych, niedoświadczonych żołnierzy, którzy walczyli pod dowództwem Traugutta.

Warto wspomnieć, że pisarka zrobiła zmeta późniejszy wokal i same pomogła powstańcom.